

SLUŽBA LEKTORA BOŽÍHO SLOVA

INTERPRETACE BOŽÍHO SLOVA A POZNÁVÁNÍ VŠECH ROVIN, KTERÉ SE NA INTERPRETACI PODÍLEJÍ

1.

OD ZAMYŠLENÍ K MOTIVACI A SLUŽBĚ

1) JASNÉ UVĚDOMĚNÍ SI ÚLOHY LEKTORA BOŽÍHO SLOVA

1/1) Lektorská služba v kontextu slavení mše svaté jako celku

- uvědomování si mé úlohy – služby lektora Božího slova, v které části mše svaté se nacházím a proč

Vědět, co dělám a proč to dělám.

Co je mým úkolem? Co vyplývá z tohoto mého úkolu?

Pěstovat vědomí hodnoty Božího slova jako potraviny pro můj duchovní život:

...

slovo, jež krmí lidské duše,
slovo, jež sílí srdce i rozum,
slovo to, jež vede k poznání Boha.

...

Vždyť jako tělu hrozí zkáza,
celé je hubí a víc než hnis jitří,
nemá-li náležitého pokrmu,
tak každá duše upadá,
když slova Božího neslyší.

z Proglasu sv. Cyrila

Sv. Augustin říká:

„I když je **eucharistie vrcholem života církve,**
Boží slovo není méně než eucharistie.

Je to sebesdělení Boha v plnosti Ducha svatého,
je to tedy on sám ve svém, tj. Božím slově.“

1/2) **Boží slovo je nám dáváno, abychom mu naslouchali**

- učit se naslouchat slovu Božímu, tzn. dávat mu podobu mluveného slova, které slyšíme: „Co mi, Pane, říkáš?“
- nasloucháním objevovat, odhalovat Boží sdělení pro mou osobu

- brát na vědomí, že každé slovo má svůj význam: každé slovo ať má stejně dobrou kvalitu, ale pozor – ne každé slovo je stejně důležité – prostor pro vnímavost obsahového významu každého slova v daných myšlenkách

TECHNIKA

2) MLUVENÝ PROJEV LEKTORA BOŽÍHO SLOVA

2/1) Zvuková podoba češtiny – výslovnostní norma

- učit se poslechem vnímat zvukovou podobu českého jazyka
- **postupné seznamování se s výslovnostní normou českého jazyka**
- **četba Písma nejen v duchu, ale přidat rozměr mluvené podoby, při které pozorně nasloucháme jak obsahu, tak také formě – forma slouží obsahu**

2/2) Artikulace – viz pracovní materiály

- mluvní cvičení – **aktivní jazyk, čelist, rty** – souvisí s dechem a celým tělem
- cvičení se špuntem vloženým mezi zuby – rozevívá čelist a aktivnější mluvidla

2/3) Hlas – viz pracovní materiály

- vědomé cvičení výdechového proudu, na kterém se tvoří hlas – **ovládání výdechového proudu**
- rezonanční cvičení
- **učit se vnímat dech jako záležitost celého těla, dech a svalové napětí se navzájem ovlivňují**

3) INTERPRETACE TEXTŮ PÍSMO

3/1) Interpretace vycházející z bytostného naslouchání Božímu slovu

- v interpretaci lektora zaznívá Boží slovo, ne slovo lektora
- interpretace vychází z pozorného naslouchání sdělovanému slovu, je to tedy věcné, pozorné předcítání vyžadující plné zaujetí lektora spolu s jeho hořícím srdcem

3/2) Členění textu, frázování

Frázování je rytmické a **významové členění promluvy na logické celky a členění věty na kratší větné úseky** (fráze, promluvové úseky).

V přednesu přihlížíme především k **významovému uspořádání promluvy** a dáváme pozor, aby se pauzou od sebe neodtrhovalo to, co k sobě patří.

Vznikají **větné úseky**, které zpravidla obsahují takovou skupinu slov (pokud to ovšem není jen jedno slovo), která spolu těsněji souvisí.

Toto členění, spolu s intonací, pomáhá mluvenému projevu ke srozumitelnosti a přehlednosti.

z knihy E. Zámečnickové *Cesta k přednesu*

3/3) Intonace

V širším slova smyslu označuje zvukovou **modulaci souvislé promluvy**.

Realizuje se proměnami výšky tónu a souvisí se **silou hlasu, mluvním tempem, pauzami, změnami hlasové barvy = témbrou** a s **kombinací všech těchto prostředků**.

Intonace, která vždy úzce souvisí s frázováním, má v mluveném projevu dvojí úlohu: první je v rovině prostě sdělovací a souvisí s věcným obsahem sdělované myšlenky, druhá souvisí vyjádřením citového zaujetí mluvčího.

z knihy E. Zámečnickové *Cesta k přednesu*

2.

POZNÁVÁNÍ ZVUKOVÉ PODOBY ČESKÉHO JAZYKA, JAZYKOVÁ A MLUVNÍ ZNALOST VE SLUŽBÁCH BOŽÍHO SLOVA A NABÝVÁNÍ SCHOPNOSTI TUTO ZNALOST PŘI INTERPETACI BOŽÍHO SLOVA SPRÁVNĚ POUŽÍVAT

1) POZNÁVÁNÍ ZVUKOVÉ PODOBY ČESKÉHO JAZYKA

- poslechem vhodných rozhlasových pořadů
(www.rozhlas.cz; <http://www.rozhlas.cz/vltava/stream/>)
nebo koupí audionahrávek (<http://www.radioteka.cz/>)
zvyšovat vnímavost pro správné používání mluvené podoby českého jazyka,
schopnost rozpoznat výslovnostní styl:

Volba výslovnostního stylu:

Vychází z repertoáru výrazových prostředků mluveného projevu, který má čeština k dispozici. Spisovná výslovnostní norma (ortoepie) nepředpokládá ideál nějaké naprosto jednotné výslovnosti, který by byl závazný pro všechny oblasti užívání spisovného jazyka. Spisovná výslovnost je proto stylově diferencovaná a obvykle se v ní dají odlišit tři základní styly spisovné výslovnosti: 1. Styl základní, neutrální. 2. Styl „vyšší“ (co do společenských situací), tj. styl slavnostnější, s volnějším tempem a výraznější výslovností. 3. Styl „nižší“, konverzační, tempově rychlejší, s menšími nároky na výraznou výslovnost.

Stylová diferenciacie spisovné výslovnosti se týká celého zvukového plánu spisovného jazyka: výslovnosti jednotlivých hlásek, hláskových spojení, přízvuků a přízvukových poměrů, frázování, intonace apod.

E. Zámečnicková: *Cesta k přednesu*

2) CO SDĚLUJI, PROČ TO SDĚLUJI, KOMU TO SDĚLUJI, PŘI JAKÉ PŘÍLEŽITOSTI A V JAKÉM PROSTORU, BEZ MIKROFONU ČI S MIKROFONEM?

- to vše je potřeba si uvědomit při přípravě před svým vystoupením, abychom potom zvolili adekvátní prostředky, které podpoří srozumitelnost sdělení
- výslovnostní styl a komunikace s naslouchajícími, a to i neverbální
- mluvní a hlasová technika přizpůsobená velikosti prostoru, schopnost mluvit na mikrofon i bez mikrofonu
- oblečení, ilustrační pomůcky...
- pozor, ať se forma nestane „poklopem“, ač krásným a zdobným, který upoutá, ale obsah zůstane skryt
- vždy si uvědomovat, že forma slouží obsahu

V TOMTO KONTEXTU PŘEMÝŠLET O PŘEDÁVÁNÍ BOŽÍHO SLOVA PŘI LITURGIÍ

- jaké vhodné prostředky použiji, aby vyniklo sdělení Božího slova
- hledat způsob sdělení, při kterém je celou bytostí zaangažovaná osoba interpreta, přičemž ale vynikne sdělení textů Písma, a ne interpret
- jasné a pevné sdělení se správným použitím jazyka a jeho výslovnostní normy, při tom ale pokorné, plně ve službách Božímu slovu
- osoba interpreta dává „chuť“ sdělovanému Božímu slovu stejně jako půda, na které rostou hrozny, dává charakteristickou chuť vínu z nich vylisovanému

3) KRÁTKÉ TEXTOVÉ ÚSEKY Z PÍSMĀ A JEJICH MLUVNÍ PODOBA

3/1) KRÁTKÉ TEXTOVÉ ÚSEKY

- pozorné čtení kratšího úseku z Písma, ze začátku třeba jen jedna nebo dvě věty
- krátký úsek čteme pomalu po slovech nebo slovních spojeních či významových celcích, které přečteme očima v duchu, potom zartikulujeme, tedy vyslovíme, dáme slovu či slovnímu spojení nebo významovému celku přesnou podobu při zachování české výslovnostní normy
- učíme se pozorně naslouchat, co z našich úst vychází nebo nevychází, pauzy nám slouží k reflexi přečteného, nacházet soulad mezi významem a mluvní podobou přečteného
- tento způsob čtení nám umožňuje propojit a dát do souladu obsah s formou: ovládání hlasu a artikulace, vedení intonace podle významu a rozčlenění do významových celků, pauzy (významové pauzy, odsazování a nasazování slov)
- toto cvičení nás také vede k uvědomování si významu jednotlivých slov a posléze k vědomé volbě slov

3/2) TEMPO

- tyto krátké úseky, jedno slovo, slovní spojení či významový celek číst v takovém tempu, abychom byli schopni zaznamenat obsah, kvalitu hlasu a artikulace, intonaci, tzn. číst velmi pomalu, ale pozor, ne zatěžkaně!
- věnovat maximální pozornost každému slovu, ale pozor, ne každé slovo má v kontextu celého textu stejnou důležitost

3/3) CVIČENÍ

VÝZNAM SLOV, PŘESNÁ PODOBA SLOVA, VÝSLOVNOSTNÍ NORMA A INTONACE

- vybereme si jednu větu z Písma, kterou přečteme tak, že uchopíme každé slovo či slovní spojení samo o sobě, a s ním pracujeme
- jedno slovo či slovní spojení nejprve uchopíme myslí, tedy očima a v duchu, a uvědomíme si význam daného slova
- od uvědomění si významu přejdeme k artikulaci slova, kterému dáme co nejpřesnější podobu za pomoci aktivních úst – čelist spolu s jazykem a rty slovo dotvoří a posílají směrem ven z úst
- pozorně nasloucháme této zvukové podobě a v pauze reflektujeme kvalitu vysloveného a opět si uvědomujeme význam slova
- poté znovu opakujeme, dokud nedosáhneme přesné zvukové podoby slova
- spolu s přesnou zvukovou podobou slova můžeme cvičit intonaci, vědomě ji vést dolů do tečky nebo rovně (koncová či nekoncová kadence) či stoupavá intonace jako při otázce zjišťovací (Není to syn tesařův?); doplňovací otázka má intonační průběh klesající (Co máš na práci?)
- další krok v tomto cvičení, slova budeme dávat do významových celků při zachování kvality, kterou jsme cvičili, pořad čteme pomalu a zkusíme naší mluvě dávat lehkost, samozřejmost, bezprostřednost, k tomu slouží technické zázemí – opora do bránice, která je záležitostí celého těla, dechu a svalového napětí (viz pracovní listy)